

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра тактико-спеціальної підготовки

ПОГОДЖЕНО:

Начальник кафедри ТСП,
кандидат юридичних наук,
полковник внутрішньої служби
Боднар І.В.

«___»_____202_р.

СИЛАБУС

**навчального курсу «Оперативно-розшукова діяльність»
спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
форма навчання: денна**

РОЗРОБНИК:

Ст. викладач кафедри ТСП,

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри ТСП

Протокол № __ від «__»_____202_р.

Кредити та кількість
годин:

3 кредити ECTS; години: 32 лекційних, 20
семінарських, 38 практичних та 90 самостійна
робота.

Чернігів – 202_

Анотація курсу

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: система гласних і негласних пошукових заходів, що здійснюються оперативними підрозділами установ виконання покарань у взаємодії з іншими оперативними підрозділами правоохоронних органів із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів з метою запобігання, виявлення, документування, припинення, розкриття злочинів з боку засуджених і персоналу.

Оперативно-розшукова діяльність ставить за мету підготовку кваліфікованих спеціалістів для оперативних підрозділів Державної кримінально-виконавчої служби України. Вивчення курсу «Оперативно-розшукова діяльність» є складовою частиною загального завдання з підготовки кваліфікованих фахівців кримінально-виконавчої служби України. «Оперативно-розшукова діяльність», як начальний курс є спеціальною дисципліною і викладається під грифом «Таємно».

ОРД є прикладною науковою дисципліною, яка базується на практиці оперативно-розшукової діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України, вивчає, узагальнює і синтезує передовий досвід, видає практичні рекомендації.

Дисципліна передбачає вивчення теоретичних засад оперативно-розшукової діяльності, тактики застосування сил, засобів та методів ОРД у практичній діяльності оперативних підрозділів органів та установ виконання покарань. Тактику попередження та розкриття окремих видів злочинів, законодавство та нормативні акти, які регламентують оперативно-розшукову діяльність та інші аспекти боротьби із злочинністю.

Ця дисципліна тісно переплітається з багатьма правничими дисциплінами та складає підґрунтя для розуміння їх змісту. При вивченні цієї дисципліни буде зроблено ставку на поєднання традиційних (звичних) форм роботи – лекція, обговорення питань семінару, а також використовуватимуться робота з текстами, організація диспутів, написання творчого завдання-есе з тем, що не мають грифу обмеження.

Мета курсу

Метою викладання навчальної дисципліни “Оперативно-розшукова діяльність” є отримання інформації щодо діяльності оперативних підрозділів органів та установ виконання покарань, вивчення нормативно-правових документів, які регламентують оперативно-розшукову діяльність.

Надання цілісного уявлення про організаційно-правові засади діяльності оперативних підрозділів, порядок взаємодії оперативних підрозділів із іншими правоохоронними органами у процесі виконання завдань ОРД. Ознайомлення майбутніх співробітників з практикою діяльності даних підрозділів.

Майбутній фахівець має усвідомити важливість покликання співробітника оперативного підрозділу для суспільного життя та всю глибину міри відповідальності взятої на себе при виборі цієї професії. Настанови закріплені в свідомості здобувача вищої освіти в ході вивчення курсу ОРД

мають ґрунтуватись на повазі до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності.

Організація навчання

Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
---	------------	-----------------	--------	----------	----------------------	----------------------

Розділ 1. Загальні засади оперативно-розшукової діяльності в ДДКВС

1	Поняття, завдання та правова основа ОРД	6	2	-	-	4
2	Сили, засоби та методи ОРД	14	4	2	-	8
3	Оперативно- розшукові заходи. Негласні (слідчі) розшукові дії	18	4	2	6	6
4	Підстави і порядок заведення та закриття оперативно- розшукових справ.	16	2	2	4	8
5	Контроль та нагляд за додержанням законності в ході проведення оперативно- розшукової діяльності.	12	2	2	2	6

Розділ 2. Основні методи ОРД

6	Особистий пошук.	10	2	-	2	6
7	Візуальне спостереження та оперативна установка	14	2	2	4	6
8	Розвідувальне опитування та оперативний огляд	12	2	-	4	6

Розділ 3. Організація роботи з негласним апаратом та оперативно-розшуковими справами.

9	Гриф обмеження	18	4	2	4	8
10	Гриф обмеження	14	2	2	4	6
11	Гриф обмеження	12	2	-	4	6
12	Гриф обмеження	8	-	2	-	6
13	Гриф обмеження	6	-	2	2	2

Особливості оперативної роботи в органах та установах ДДКВС

14	Гриф обмеження	10	2	-	2	6
15	Гриф обмеження	10	2	2	-	6
Всього годин за курсом		180	32	20	38	90

Завдання до семінарів та практичних занять Семінарські заняття

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми під час самопідготовки. Наявність конспекту всіх питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Плани семінарських занять

Тема 1. Поняття, завдання та правова основа ОРД.

1. Поняття, завдання і принципи оперативно-розшукової діяльності в установах виконання покарань
2. Історія становлення та розвитку ОРД в місцях позбавлення волі
3. Правова основа оперативно-розшукової діяльності.

Тема 2. Сили, засоби та методи оперативно-розшукової діяльності.

1. Сили оперативно-розшукової діяльності. Права та обов'язки оперативних підрозділів.
2. Засоби оперативно-розшукової діяльності.
3. Методи оперативно-розшукової діяльності.

Тема 3. Оперативно-розшукові заходи. Негласні (слідчі) розшукові дії.

1. Класифікація та систематизація оперативно-розшукових заходів.
2. Оперативно-розшукові заходи, проведення яких потребує дозволу суду.

3. Оперативно-розшукові заходи, що проводяться без дозволу суду.

4. Класифікація негласних (слідчих) розшукових дій. Порядок отримання дозволу на проведення НСРД.

Тема 4. Підстави і порядок заведення та закриття оперативно-розшукових справ.

1. Підстави проведення ОРД.

2. Порядок заведення оперативно-розшукової справи.

3. Строки ведення оперативно-розшукових справ, порядок їх продовження та закриття.

Тема 5. Контроль та нагляд за додержанням законності в ході проведення оперативно-розшукової діяльності.

1. Судовий та відомчий контроль за дотриманням законодавства у ОРД.

2. Прокурорський нагляд за додержанням законності у оперативно-розшуковій діяльності.

Тема 6. Особистий пошук.

1. Поняття особистого пошуку.

2. Тактика проведення. Оформлення результатів особистого пошуку.

Тема 7. Візуальне спостереження та оперативна установка.

1. Поняття оперативної установки, її значення у боротьбі із злочинністю. Тактика проведення ОУ.

2. Поняття візуального спостереження, його значення у боротьбі із злочинністю. Тактика проведення ВС.

Тема 8. Розвідувальне опитування та оперативний огляд.

1. Поняття оперативного огляду. Види оперативного огляду. Оформлення результатів.

2. Поняття розвідувального опитування. Тактика проведення. Оформлення результатів.

Тема 9-15. Мають гриф обмеження.

Практичні заняття

Підготовка до практичного заняття передбачає опрацювання матеріалів (текстів) необхідних для успішного виконання практичних завдань. Отже, ваші бали залежать від вашої попередньої підготовки.

Завдання до практичних занять

Тема 3. Оперативно-розшукові заходи. Негласні слідчі розшукові дії.

Прочитайте глави №5-8 «Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності» О. М. Бандурка. - Харків : Золота миля, 2012. - 620 с.

Прочитайте глави 4-9 «Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні» Аброськін В.В., Албул С.В., Єгоров С.О. та ін.: навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2020. 400 с.

Прочитайте глави 4-8 «Правові основи оперативно-розшукової діяльності» Тогочинський О.М., Глушков В.О., Тагієв С.Р. та ін., підручник. Чернігів, Академія ДПТС, 2021, 301 с.

Боднар І.В., Єсипенко О.Г., Ткаченко О.Г., Тогочинський О.М. та ін. Правові основи оперативно-розшукової діяльності: підручник / за заг. ред. О.М. Тогочинського. Чернігів: Академія ДПТС, 2021. 302 с.

(використайте електронні ресурси наведені в списку рекомендованої літератури).

Тема 6. Особистий пошук.

Прочитайте главу №2 «Оперативне розпізнавання» Некрасов В.А., Мацюк В.Я., Філіпенко Н.Є., Монографія, О. М. Бандурка. – КНТ, 2007. – 216 с.,

Боднар І.В., Єсипенко О.Г., Левицький В.В., Ткаченко О.Г. Методи оперативно-розшукової діяльності: навчально-методичний посібник. Чернігів: Академія ДПТС, 2021. 95 с

(використайте електронні ресурси наведені в списку рекомендованої літератури).

Тема 7. Візуальне спостереження та оперативна установка.

Прочитайте главу №2 «Оперативне розпізнавання» Некрасов В.А., Мацюк В.Я., Філіпенко Н.Є., Монографія, О. М. Бандурка. – КНТ, 2007. – 216 с.

Боднар І.В., Єсипенко О.Г., Левицький В.В., Ткаченко О.Г. Методи оперативно-розшукової діяльності: навчально-методичний посібник. Чернігів: Академія ДПТС, 2021. 95 с

(використайте електронні ресурси наведені в списку рекомендованої літератури).

Тема 8. Розвідувальне опитування та оперативний огляд.

Прочитайте главу №2 «Оперативне розпізнавання» Некрасов В.А., Мацюк В.Я., Філіпенко Н.Є., Монографія, О. М. Бандурка. – КНТ, 2007. – 216 с.

Боднар І.В., Єсипенко О.Г., Левицький В.В., Ткаченко О.Г. Методи оперативно-розшукової діяльності: навчально-методичний посібник. Чернігів: Академія ДПтС, 2021. 95 с

(використайте електронні ресурси наведені в списку рекомендованої літератури).

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Враховуючи наявність тем, що мають закритий характер, самостійна робота зі спеціальною літературою проводиться в спеціальній аудиторії у встановлені години роботи спеціальної бібліотеки.

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді рукописного есе обсягом до 5 сторінок за темою яка обирається з нижченаведеного переліку або індивідуальною темою погодженою з викладачем. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: <https://zno.if.ua/?p=985>

Тематика есе:

1. Оперативно-розшукова діяльність: поняття, завдання, правова основа.
2. Історичні аспекти становлення оперативно-розшукової діяльності.
3. Принципи оперативно-розшукової діяльності.
4. Конституція України як правова основа оперативно-розшукової діяльності.
5. Міжнародно-правові акти як правова основа оперативно-розшукової діяльності.
6. Підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність.
7. Права та обов'язки підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність.
8. Підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності.
9. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.
10. Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності.
11. Міжнародне співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності.
12. Строки ведення та закриття оперативно-розшукових справ.
13. Інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності.
14. Сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності
15. Соціальний і правовий захист особи, яка залучається до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності.

16. Соціальний і правовий захист працівників оперативних підрозділів.
17. Оперативно-розшукові заходи та негласні слідчі (розшукові) дії.
18. Судовий контроль у сфері ОРД.
19. Відомчий контроль за оперативно-розшуковою діяльністю.
20. Прокурорський нагляд у сфері оперативно-розшукової діяльності.

Розподіл балів, які отримують курсанти

Поточне тестування та самостійна робота															Підсумковий тест (екз.)	Сума
Розділ 1					Розділ 2			Розділ 3					Розділ 4		25	100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15		
3-4	3-4	3-4	3-4	3-4	3-4	3-4	3-4	3-4	3-4	3-4	3-4	3-4	3-4	3-4	А	90-100
3-4	3-4	3-4	3-4	3-4	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	В	82-89
2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	1-2	С	75-81
2-3	2-3	1-2	1-2	1-2	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	D	64-74
1-2	1-2	0,5-1	0-1	0-1	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	E	60-63

0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	FX	35-39
0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	0-0,5	F	0-34

Система нарахування рейтингових балів:

- виконання кожного завдання самостійної роботи до теми – 1 бал;
- виконання індивідуальних завдань – 1 бал;
- виконання та захист ІНДЗ – до 11 балів;
- виступ на семінарських, практичних заняттях – максимально 4 бали;

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критеріями оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЕКТС	Значення оцінки ЕКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
1	2	3	4	5	6	7
90-100	A	відмінно	Курсант (слухач, студент) виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	B	дуже добре	Курсант (слухач, студент) вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
75-81	C	добре	Курсант (слухач, студент) вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-74	D	задовільно	Курсант (слухач, студент) відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал,	Середній (репродуктивний)	задовільно	

			виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих			
60-63	E	достатньо	курсант (слухач, студент) володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Курсант (слухач, студент) володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивнопродуктивний)	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Курсант (слухач, студент) володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

За ведення конспекту лекцій нараховується 1 бал за кожну тему, що повністю відображена у вашому конспекті. Таким чином, за роботу на лекціях ви можете отримати до 16 балів. Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття студента, що порушує дисципліну або запізнюється. Поважайте працю викладача, ваших товаришів по навчанню та себе – дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). **Користування гаджетами під час проведення занять з навчальної дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність» категорично неприпустиме.**

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та повний конспект семінарських питань забезпечують вам 1 бал;
- для того аби отримати ще один бал слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);
- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще один бал за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;
- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловіте власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією,

правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 1 бал.

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам до 4 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Практичні заняття можуть принести вам по 2 бали за одне заняття за умови попереднього опрацювання матеріалів для підготовки до заняття й успішного виконання всіх завдань безпосередньо на самому занятті. Не виконання завдань знижує ваш бал пропорційно відсотку й рівнів складності завдань з якими ви не впорались. Ваша присутність без підготовки та нездатність впоратись із завданнями оцінюється 0 балів. Відпрацювання пропущених чи оцінених у 0 балів занять відбувається за умови попереднього ознайомлення з матеріалами для підготовки до практичного заняття та виконання завдань запропонованих викладачем (увага – завдання можуть відрізнитись від тих, що вирішували ваші одногрупники).

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді іспиту на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. На заліку викладач задає вам 4 питання з переліку наведеного нижче, кожна відповідь дає вам до 10 балів. Якщо під час проходження курсу ви набрали 60 балів то маєте право не здавати залік вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Перелік питань для складання іспиту з дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність»

1. Історичні аспекти становлення та розвитку ОРД у місцях позбавлення волі.
2. Завдання оперативно-розшукової діяльності.
3. Правова основа оперативно-розшукової діяльності органів і установ виконання покарань.
4. Поняття оперативно-розшукової діяльності.
5. Права оперативних підрозділів.
6. Обов'язки оперативних підрозділів.
7. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.
8. Посадові особи на яких покладається організація оперативно-розшукової діяльності в органах і установах виконання покарань.
9. Конституційні принципи оперативно-розшукової діяльності.
10. Загальні принципи оперативно-розшукової діяльності.
11. Спеціальні принципи оперативно-розшукової діяльності.
12. Історія конфіденційного співробітництва з оперативними апаратами.
13. Форми, засоби і методи ОРД.
14. Підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність.
15. Загальна характеристика засобів, які використовуються у процесі оперативно-розшукової діяльності.
16. Загальна характеристика методів, що використовуються у процесі оперативно-розшукової діяльності.
17. Оперативні та інші обліки в місцях позбавлення волі, як засіб інформаційного забезпечення оперативно-розшукової діяльності.
18. Поняття і види оперативної техніки, правові основи її застосування.
19. Службово-розшукові собаки і основні напрямки їх використання у попередженні і розкритті злочинів вчинених засудженими.
20. Візуальне спостереження, поняття, види тактика проведення.
21. Оперативна установка, поняття, види тактика проведення.
22. Розвідувальне опитування, поняття, види тактика проведення.
23. Особистий пошук (оперативне розпізнання), поняття, види тактика проведення.
24. Оперативний огляд, поняття, види тактика проведення.
25. Агентурний метод, поняття загальна характеристика.
26. Класифікація та систематизація оперативно-розшукових заходів.
27. Оперативно-розшукові заходи, проведення яких потребує дозволу суду.
28. Оперативно-розшукові заходи, що проводяться без дозволу суду.
29. Поняття та система негласних слідчих (розшукових) дій.
30. Загальна характеристика негласних слідчих (розшукових) дій.
31. Використання несправжніх (імітаційних) та ідентифікованих (помічених) засобів та відносин конфіденційного співробітництва.
32. Документування та використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій.

33. Підстави для заведення оперативно-розшукових справ та їх види.
34. Порядок заведення оперативно-розшукових справ, строки ведення та підстави для закриття.
35. Види оперативно-розшукових справ
36. Строки ведення оперативно-розшукових справ
37. Закриття оперативно-розшукових справ
38. Посадові особи, які дають дозвіл на заведення оперативно-розшукових справ.
39. Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності.
40. Основні заходи, що плануються по ОРС.
41. Поняття планування заходів по оперативній розробці.
42. Вимоги до планування.
43. Види планів по оперативній розробці.
44. Особливості планування оперативно-розшукових заходів за окремими оперативно-розшуковими справами.
45. Поняття, суть і основні напрямки документування злочинних дій розроблюваних осіб.
46. Фіксація злочинних дій розроблюваних осіб.
47. Порядок ведення літерних (накопичувальних) справ.
48. Взаємодія оперативних підрозділів ДПтС України з НП
49. Суть взаємодії, її значення у боротьбі зі злочинністю.
50. Правова основа взаємодії.
51. Основні організаційні та правові форми взаємодії.
52. Сутність, завдання і значення розшукової роботи оперативних апаратів УВП.
53. Початкові оперативно-розшукові заходи по розшуку засуджених, які скоїли втечу з місць позбавлення волі.
54. Порядок виконання оперативними підрозділами звернень, які надійшли від інших правоохоронних органів.
55. Основні напрямки роботи оперативних апаратів в виховних колоніях.
56. Сутність і значення роботи по попередженню злочинів в органах і установах виконання покарань, оперативно-розшукова профілактика.
57. Діяльність оперативних підрозділів установ виконання покарань, щодо виявлення осіб схильних до вчинення злочинів.
58. Виявлення причин та умов вчинення злочинів.
59. Роль керівників органів і установ щодо організації і проведення оперативно-розшукової діяльності.
60. Оцінка роботи оперативних підрозділів та окремих оперативних працівників.
61. Нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності в органах і установах виконання покарань.
62. Забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві.
63. Загальні положення попередження злочинності в УВП.

64. Дії оперативних підрозділів при виявленні ознак злочинів в УВП.
65. Організація розкриття та розслідування втеч з УВП.
66. Судовий контроль у сфері ОРД.
67. Відомчий контроль за оперативно-розшуковою діяльністю.
68. Прокурорський нагляд у сфері оперативно-розшукової діяльності.
69. Негласні слідчі (розшукові) дії та їх відмінність від оперативно-розшукових заходів.
70. Інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності.

71. Питання (71-90) мають гриф обмеження.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Аброськін В.В., Албул С.В., Єгоров С.О. та ін. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2020. 400 с.
2. Аброськін В.В., Албул С.В., Єгоров С.О. та ін. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: посібник. Одеса: Видавець Букаєв В.В., 2020. 198 с.
3. Албул С.В. Принципи оперативно-розшукової діяльності: посібник. Одеса: Видавець Букаєв В.В., 2020. 60 с.
4. Албул С.В., Андрусенко С.В., Ноздрін Д.О. та ін. Основи оперативно-розшукової діяльності: навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2016. 270 с.
5. Албул С.В., Єгоров С.О., Щурат Т.Г. Справа контрольно-спостережного провадження: практичний посібник. Одеса: Видавець Букаєв В.В., 2019. 24 с.
6. Албул С.В., Мукоїда Р.В., Ноздрін Д.О. Роль оперуповноваженого карного розшуку в досудовому розслідуванні: навчальний посібник. Одеса: ОДУВС, 2017. 150 с.
7. Баб'як А.В., Захаров В.П., Мовчан А.В. та ін. Оперативно-розшукова діяльність підрозділів карного розшуку Національної поліції України: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 256 с.

8. Баб'як А.В., Захаров В.П., Мовчан А.В. та ін. Оперативно-розшукова діяльність підрозділів карного розшуку Національної поліції України: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 600 с.
9. Баб'як А.В., Стацак М.В., Шендрик В.В. та ін. Отримання та використання первинної оперативно-розшукової інформації оперативними підрозділами ОВС України: монографія. Львів: Каменяр, 2010. 167 с.
10. Багрій М.В., Луцик В.В. Негласні слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні: монографія. Тернопіль: [б.в.], 2014. 308 с.
11. Багрій М.В., Луцик В.В. Процесуальні аспекти негласного отримання інформації: вітчизняний та зарубіжний досвід: монографія. Харків: Право, 2017. 376 с.
12. Бандурка О.М. Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності: монографія. Харків: Золота миля, 2012. 620 с.
13. Бандурка О.М., Манжай О.В., Перепелиця М.М. та ін. Оперативно-розшукова компаративістика: монографія. Харків: Золота миля, 2013. 352 с.
14. Бараненко Б.И., Дидоренко Э.А. Методология теории и практики ОРД в современных условиях: проблемы и перспективы: монографія. 2-е издание, переработанное и дополненное. Луганск: Луганская академия внутренних дел им. 10-летия независимости Украины, 2005. 136 с.
15. Бараненко Б.І. Психологія оперативно-розшукової діяльності: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2007. 272 с.
16. Бараненко Б.І., Бочковий О.Б., Гусева К.А. та ін. Негласні слідчі (розшукові) дії та особливості їх проведення оперативними підрозділами органів внутрішніх справ: навчально-практичний посібник. Луганськ: ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2014. 416 с.
17. Бишевец О.В., Погорецький М.А., Сергеева Д.Б. та ін. Розслідування окремих видів злочинів: навчальний посібник / за ред. М.А. Погорецького та Д.Б. Сергеевої. Київ: Алерта, 2015. 536 с.
18. Бірюков В.В. Теоретичні основи інформаційно-довідкового забезпечення розслідування злочинів: монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2009. 664 с.
19. Благута Р.І., Мовчан А.В. Новітні технології у розслідуванні злочинів: сучасний стан і проблеми використання: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 256 с.
20. Богатирьов І.Г., Джужа О.М., Ільтяй М.П. Оперативно-розшукова діяльність в установах виконання покарань: монографія. Дніпропетровськ: РВВ ДДУВС. 2009. 188 с.
21. Боднар І.В., Єсипенко О.Г., Левицький В.В., Ткаченко О.Г. Методи оперативно-розшукової діяльності: навчально-методичний посібник. Чернігів: Академія ДПтС, 2021. 95 с.

22. Боднар І.В., Єсипенко О.Г., Ткаченко О.Г., Тогочинський О.М. Оперативно-розшукова діяльність оперативних підрозділів установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби: навчальний посібник. Чернігів: Академія ДПтС, 2021. 86 с. – Таємно.
23. Боднар І.В., Єсипенко О.Г., Ткаченко О.Г. та ін. Правові основи оперативно-розшукової діяльності: підручник / за заг. ред. О.М. Тогочинського. Чернігів: Академія ДПтС, 2021. 302 с.
24. Борисов В.І., Зеленецький В.С., Лобойко Л.М. та ін. Проблеми забезпечення ефективності діяльності органів кримінального переслідування в Україні: монографія. Харків: Право, 2010. 396 с.
25. Василичук В.І., Никифорчук Д.Й., Тарасенко О.С. та ін. Оперативно-розшукова діяльність та негласні слідчі (розшукові) дії у схемах : посібник. Видання 2-ге, доопрацьоване і доповнене. Київ: НАВС, 2014. 178 с.
26. Василичук В.І., Тіхонов С.В., Шевченко Т.В. та ін. Оперативно-розшукова діяльність: питання та відповіді (для підрозділів оперативної служби): навчально-методичний посібник. Київ: НАВС, 2020. 109 с.
27. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 19: Кримінальний процес, судоустрій, прокуратура та адвокатура / редколегія: Нор В.Т. (голова) та ін. 2020. 960 с.
28. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 20: Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія / редколегія: Шепітько В.Ю. (голова) та ін. 2018. 952 с.
29. Вишневецький О.С., Музика В.В., Романюк О.В. Оперативно-розшукова діяльність та безпека в пенітенціарних установах: навчальний посібник. Біла Церква: [б.в.], 2019. 272 с.
30. Гольдберг Н.О., Тагієв С.Р., Шендрік В.В. та ін. Теорія і практика забезпечення конституційних прав та свобод громадян при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій: монографія. Чернігів: Десна Поліграф, 2017. 335 с.
31. Грошевий Ю.М., Єськов С.В. Судовий контроль у сфері оперативно-розшукової діяльності: навчальний посібник. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2009. 128 с.
32. Грошевий Ю.М., Фомін С.Б. Кримінально-процесуальне доказування та оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник. Харків: Право, 2009. 106 с.
33. Дараган В.В., Єфімов В.В., Кириченко О.В. та ін. Антологія наукового забезпечення оперативно-розшукової діяльності: Том I (за матеріалами аналізу дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук: 1992–2015 роки): монографія. Дніпро: ДДУВС, 2017. Ч. 1. 660 с.

34. Дараган В.В., Єфімов В.В., Кириченко О.В. та ін. Антологія наукового забезпечення оперативно-розшукової діяльності: Том I (за матеріалами аналізу дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук: 1992–2015 роки): монографія. Дніпро: ДДУВС, 2017. Ч. 2. 448 с.
35. Джужа О.М., Моїсєєв Є.М., Никифорчук Д.Й. та ін. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник. Київ: Правова єдність, 2009. 310 с.
36. Дрозд В.Г. Правове регулювання досудового розслідування: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса: ВД «Гельветика», 2018. 448 с.
37. Дроздов О.М., Кудінов С.С., Шехавцов Р.М. та ін. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні: навчально-практичний посібник. Харків: «Оберіг», 2013. 344 с.
38. Дроздов О.М., Кудінов С.С., Шехавцов Р.М. та ін. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні: навчально-практичний посібник. 2-ге видання, розширене й доповнене. Харків: «Оберіг», 2015. 424 с.
39. Кириченко О.В., Хмеленко В.В. Принципи оперативно-розшукового запобігання злочинам: монографія. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 160 с.
40. Кириченко О.В., Шинкаренко І.О., Шинкаренко І.Р. Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій (структурно-логічні схеми): навчальний посібник. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2015. 320 с.
41. Кириченко О.В., Шинкаренко І.О., Шинкаренко І.Р. Правові та організаційні основи здійснення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій підрозділами кримінальної поліції (структурно-логічні схеми): навчальний посібник. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2016. 224 с.
42. Коваленко В.В., Никифорчук Д.Й., Тарасенко О.С. та ін. Оперативно-розшукова діяльність та негласні слідчі (розшукові) дії у схемах: посібник. Київ: НАВС, 2012. 156 с.
43. Коваль А.А. Забезпечення прав людини при провадженні негласних слідчих (розшукових) дій: монографія. Миколаїв: Видавництво ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 264 с.
44. Колесник В.А. Негласні слідчі (розшукові) дії: кримінально-процесуальні та криміналістичні аспекти підготовки і проведення: науково-практичний посібник. Київ: Прецедент, 2014. 135 с.
45. Кримінологічний словник-довідник / автори-упорядники: С.Ф. Денисов, М.В. Пузиревський. Чернігів: Десна Поліграф, 2019. 392 с.

- 46.Лазарєв А.П. Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні: теорія та механізм реалізації: монографія. Харків: Видавець Панов А.М., 2019. 212 с.
- 47.Мацюк В.Я., Некрасов В.А., Усенко В.Ф. Використання конфіденційної допомоги громадян у боротьбі зі злочинами: погляд сьогодення: монографія. Київ: КНТ, 2007. 204 с.
- 48.Мацюк В.Я., Некрасов В.А., Філіпенко Н.Є. та ін. Оперативне розпізнавання: монографія. Київ: КНТ, 2007. 216 с.
- 49.Мацюк В.Я., Панасюк С.А., Стрілець Б.В. та ін. Науково-практичний коментар Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2011. 304 с.
- 50.Міжнародна поліцейська енциклопедія: У 10 т. / відповідальні редактори: Коваленко В.В., Моїсеєв Є.М., Тацій В.Я., Шемшученко Ю.С. Київ: Атіка, 2010. Т. VI. Оперативно-розшукова діяльність поліції (міліції). 1128 с.
- 51.Мовчан А.В. Інформаційно-аналітична робота в оперативнорозшуковій діяльності Національної поліції: навчальний посібник. Львів: ЛьВДУВС, 2017. 244 с.
- 52.Мовчан А.В., Черков В.О., Шалаєв В.М. та ін. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: курс лекцій. У 2-х ч. Ч. 1. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2009. 154 с.
- 53.Молдован А.В., Молдован В.А. Слідчі (розшукові) дії: навчально-практичний посібник. Київ: Алерта, 2019. 310 с.
- 54.Никифорчук Д.Й. Негласні слідчі розшукові дії: курс лекцій. Київ: НАВС, 2012. 124 с.
- 55.Никифорчук Д.Й., Орлов Ю.Ю., Тарасенко О.С. та ін. Оперативно-технічні заходи: посібник. Київ: НАВС, 2012. 188 с.
- 56.Никифорчук Д.Й., Орлов Ю.Ю., Тарасенко О.С. та ін. Основи оперативно-технічного документування: посібник. Київ: НАВС, 2012. 144 с.
- 57.Никифорчук Д.Й., Погорецький М.А., Чернявський С.С. та ін. Психологічні засади діяльності підрозділів оперативної служби: науково-практичний посібник. Київ: РВВ НАВС, 2019. 116 с.
- 58.Осауленко О.А., Самодін А.В., Степанова Г.М. та ін. Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні: навчальний наочний посібник у схемах і таблицях. Київ: «Центр учбової літератури», 2015. 140 с.
- 59.Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник / укладач: С.В. Албул. Одеса: Астропринт, 2017. 132 с.
- 60.Погорецький М.А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія. Харків: Арсіс, ЛТД, 2007. 576 с.

61. Психологічні засади діяльності підрозділів оперативної служби. Науково-практичний посібник. Київ, НАВС, 2019. 116 с. – Таємно.
62. Сергеева Д.Б. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінально-процесуальному доказуванні: монографія. Київ: ДП «Розвиток», 2014. 272 с. – Таємно.
63. Тагієв С.Р. Інститут негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесі України: теорія і практика: монографія. Чернігів: Десна Поліграф, 2015. 512 с.
64. Тагієв С.Р. Негласні слідчі (розшукові) дії у кримінальному судочинстві України: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2015. 440 с.
65. Тарасенко В.Є. Інститут конфіденційного співробітництва в оперативно-розшуковому праві: монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2009. 176 с.
66. Тарасюк І.В. Оперативно-розшукова діяльність: курс лекцій. Київ: [б.в.], 2017. 516 с.
67. Халимон С.І. Теорія та практика конфіденційного співробітництва в органах і установах виконання покарань: монографія. Київ: НА СБ України, 2014. 360 с. – Таємно.
68. Хараберюш І.Ф. Використання спеціальної техніки щодо протидії злочинності в Україні: теоретичні, правові та організаційні аспекти: монографія. Донецьк: [б.в.], 2011. 234 с.
69. Державна програма боротьби із злочинністю: Постанова Верховної Ради України від 25.06.1993 р. №3325–ХІІ. *Голос України*. 1993. 30 липня.
70. Загальна декларація прав людини: Декларація Організації Об'єднаних Націй від 10.12.1948 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Ст. 3103.
71. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності: Резолюція 55/25 Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 15.11.2000 р. *Офіційний вісник України*. 2006. № 14. Ст. 1056.
72. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13 / № 32. Стор. 270.
73. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
74. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341–ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
75. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651–VІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–13. Ст. 88.
76. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. № 1129–ІV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3–4. Ст. 21.
77. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076–VІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282.

78. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 р. № 638–IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 16. Ст. 697.
79. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. № 794–VII. *Голос України*. 2016. № 7.
80. Про Державну кримінально-виконавчу службу Ук-раїни: Закон України від 23.06.2005 р. № 2713–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 30. Ст. 409.
81. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 р. № 661–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. Ст. 208.
82. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. № 3855–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 16. Ст. 93.
83. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14.10.2014 р. № 1702–VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 50–51. Ст. 2057.
84. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.07.2017 р. № 575. *Офіційний вісник України*. 2017. № 67. Ст. 2019.
85. Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення «Корпус оперативно-раптової дії»: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26.11.2018 р. № 958. *Офіційний вісник України*. 2019. № 3. Ст. 83.
86. Про затвердження Положення про територіальне (міжрегіональне) воєнізоване формування Державної кримінально-виконавчої служби України: Наказ Міністерства юстиції України від 06.02.2017 р. № 292/5. *Офіційний вісник України*. 2017. № 15. Ст. 458.
87. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України: Наказ Міністерства юстиції України від 14.06.2019 р. № 1769/5. *Офіційний вісник України*. 2019. № 58. Ст. 2011;
88. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань: Наказ Міністерства юстиції України від 28.08.2018 р. № 2823/5. *Офіційний вісник України*. 2018. № 70. С. 285.
89. Про заходи щодо забезпечення особистої безпеки громадян та протидії злочинності: Указ Президента України від 10.07.2005 р. № 1119/2005. *Урядовий кур'єр*. 2005. № 135.
90. Про контррозвідувальну діяльність: Закон України від 26.12.2002 р. № 374–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 12. Ст. 89.

91. Про Концепцію боротьби з тероризмом в Україні: Указ Президента України від 05.03.2019 р. № 53/2019. *Офіційний вісник України*. 2019. № 21. Ст. 710.
92. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698–VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051.
93. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469–VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.
94. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 р. № 876–VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 17. Ст. 594.
95. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580–VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
96. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.
97. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. № 3341–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 35. Ст. 358.
98. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697–VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2–3. Ст. 12.
99. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України»: Указ Президента України від 14.03.2016 р. № 92/2016. *Офіційний вісник України*. 2016. № 23. Ст. 898.
100. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 43. Ст. 1353.
101. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229–XXI. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.
102. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402–VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
103. Про схвалення Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.09.2017 р. № 654–р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 78. Ст. 2401.
104. Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 р. № 1126–р. *Урядовий кур'єр*. 2020. № 183.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.rada.gov.ua/>
2. <http://www.scourt.gov.ua/>

3. <http://www.kmu.gov.ua/>
4. <http://zakon.gov.ua/links.html?s=0.12.1>
5. <http://www.nau.kiev.ua/index.php>
6. <http://www.stas.com.ua/kod/kodeks.html>
7. <http://www.allbest.ru/union/>
8. <http://www.lib.com.ua/>
9. <http://www.ukrreferat.com/index.html>
10. <http://bestreferat.ru/referat-category-98.html>
11. <http://www.tarasei.narod.ru/referat.html>
12. <http://allsoch.com/>
13. <http://kulichki.com/moshkow/PRAWO/#foot1>
14. <http://pigmus.narod.ru/index.html>
15. <http://kh.lica.com.ua/first.php>
16. <http://www.allpravo.ru/library/doc101p/instrum107/>
17. <http://crime.org.ua/>
18. http://www.distance.ru/4stud/umk/uprf_ob/uprf_ob.html
19. <http://jur-lib.kharkov.ua/08/index.htm>
20. <http://www.penalreform.org/russian/lib.htm>
21. <http://www.penalreform.org/russian/theme.htm>
22. <http://hro.org/editions/index.php>
23. <http://upp.org.ua/>
24. <http://lib.ru/PRAWO/timofeew.txt>
25. <http://www.hro.org/editions/prison/10/index.htm>
26. <http://www.guin-uis.ru/main.phtml?cid=3>
27. <http://www.mvdinform.ru/index.php?docid=362>
28. http://libngo.memo.ru/fulltext/doneck/book1/isp_nak.htm